

Lugege tervet raamatut: 10.1787/9789264185715-en

Keskkond lähivaates 2013. OECD näitajad

Eestikeelne kokkuvõte

Meie 21. sajandi eluviis ja maailma kasvav rahvaarv avaldavad suurt survet olulistele keskkonnaressurssidele, sealhulgas õhule, veele ja maale ning loomadele ja taimedele, kelle elu need toetavad. Kui edukalt suudame vähendada seost majanduskasvu ja keskkonna kahjustamise vahel? Vastus sellele on kahepalgeline, näidates ühest küljest küll teatavaid edusamme mõnedes valdkondades, nagu õhusaaste, transport, energia, vesi ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse, kuid samas ei ole need piisavad, et hoida meie loodusvarasid tulevikuks.

Surve keskkonnale kasvab jätkuvalt, kuid alates 1990ndatest on selle kasvumäär olnud üldiselt aeglasem OECD riikide majanduskasvust, ehk niinimetatud suhtelise lahtisidumise protsess.

Energiaintensiivsus – energia hulk, mida on vaja ühe SKT ühiku tootmiseks – on OECD riikides viimase kahekümne aasta jooksul langenud. Gaasi osakaal energiaallikate valikus küll suurenes, kuid üldiselt jäid fossiilkütused energiavarustuses jätkuvalt juhtivale kohale. Taastuvenergia osakaal on OECD riikides olnud suhteliselt stabiilne, moodustades 9% kogu energiavarustusest, ja viimastel aastatel on see mõnevõrra kasvanud. Energiaintensiivsuse vähenemist mõjutavate tegurite seas on muu hulgas struktuurimuutused majanduses, energiasäästmis- ja keskkonnapoliitika meetmed, tehniline areng ning mõnede riikide puhul energia- ja ressursinõudlike tootmisharude üleviimine muudesse riikidesse.

Edusammud energiakasutuse vähendamiseks elaniku kohta on olnud palju aeglasemad, osaliselt tuleneb see 17% suurenenud energiavajadusest transpordisektoris. **Teetransport** on transpordisektoris jätkuvalt esikohal, suurendades seetõttu kütusekulu ning teedehitust, mis mõjutab omakorda tervist ja loodust. Suurem sõidukite arv teedel ja kasvav sõidukikasutus on teinud suuremalt jaolt olematuks riikide pingutused puhtamate sõidukite edendamise nimel. Üldlõikes jäi transpordiga seotud tegevus endiselt seotuks SKT kasvuga ja enam kui kolmandikus OECD riikidest ületas teeliikluse kasvumäär majanduskasvu.

Ressursiintensiivsus – materiaalsete ressursside hulk, mida on vaja ühe SKT ühiku tootmiseks – on samuti vähenenud alates 1990. aastast. OECD alal on materjalikasutus olnud majanduskasvust suhteliselt lahus. Osalt tuleneb see teenindava sektori kasvust ja majanduskriisist ning osalt impordi kasvust ja ressursiintensiivsete tootmisharude üleviimisest muudesse riikidesse.

Põllumajandustootmine kasvas OECD alal perioodil 2000–2010 aeglasemalt kui 1990ndatel. Samal ajal aga taandusid mõned põllumajandusega seotud keskkonnasurve allikad: kasvuhoonegaaside heide, vee- ja väetisekasutus ning toitainetülejäak (toitainete potentsiaalne ülekandumine pinnasesse, vette ja õhku). Üks oluline tegur olukorra paranemises on olnud põllumajandustoetuste vähendamine, seda peamiselt kõige enam keskkonda kahjustavate põllumajandusharude jaoks.

Üldiselt on vaja tugevamaid pingutusi, et toimuks otsustav üleminek suhteliselt lahtisidumiselt absoluutsele lahtisidumisele, mis aitaks heastada keskkonnakahjustusi, et kaitsta loodusvarade baasi ja tõsta inimeste keskkondlikku elukvaliteeti.

Põhileiud

- Üldiselt on **kasvuhoonegaaside heitetase** üle maailma jätkuvalt kasvamas ja valdava osa sellest moodustab CO₂, mis on ka peamiseks mõjuriks üldise suundumuse väljakujunemisel. Alates 1990. aastast on **energia tootmisega seotud süsihappegaasi (CO₂) heitemäär** OECD riikides ülejäänud maailmaga võrreldes aeglasemalt tõusnud. Praegu toodavad OECD riigid alla poole maailma kasvuhoonegaaside heitest, kuid siiski palju rohkem CO₂ elaniku kohta – 10 tonni, võrreldes 4 tonniga inimese kohta enamikus muudes regioonides. Paljud OECD riigid on suutnud oma süsihappegaasi (CO₂) heitemäära küll SKT kasvust lahti siduda, kuid lahtiseotuse tase on seni olnud nõrk ja paljudes riikides on heitemäär jätkuvalt tõusnud.
- **Vääveloksiidi (SO_x) ja lämmastikoksiidi (NO_x) heitemäär** on alates 1990. aastast oluliselt vähenenud kõikide OECD riikide lõikes (vastavalt –69% ja –36%). Pääaegu kõik OECD riigid saavutasid SO_x-heite absoluutse lahtisidumise SKTst ja kaks kolmandikku riikidest saavutas NO_x-heite absoluutse lahtisidumise SKTst. Siiski on paljudes OECD riikides NO_x-heitemäär jätkuvalt tõusnud kooskõlas SKTga ja teeliikluse püsiva kasvuga. Maapinnalähedane osoon, NO₂ kontsentratsioon, peenosakesed ja toksiline õhusaaste mõjutavad endiselt negatiivselt inimest, seda peamiselt just linnaaladel.
- **Magavee võtmine** on OECD alal 1990ndatest saati olnud üldiselt stabiilne, vaatamata suurenenud veevajadusele seoses mitmete eri allikatega. See tuleneb tõhusamast kasutusest ja paremast hinnapoliitikast, kuid samuti suuremast alternatiivsete veeallikate kasutusest, nagu ringlussevõetud ja magestatud vesi. Paljudes OECD riikides on saavutatud magavee võtmise suhteline lahtisidumine SKT kasvust, kuid tulemused on riikide piires ja vahel väga erinevad.
- **Reoveepuhastuse infrastruktuur** on oluliselt laienenud. Olmereovee puhastusjaamaga ühendatud elanikkonna osakaal OECD riikides tõusis 1990ndate alguse 60 protsendilt 2010. aastaks peaaegu 80 protsendini. Mõnedes riikides on üks keerulisemaid probleeme seoses reoveevõrgustiku laiendamise ja hoopis muude võimaluste leidmine väiksemate või isoleeritud asulate teenindamiseks. Paljudes riikides kasvavad kulud aegunud veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide hooldamise ja uuendamise vajaduse tõttu.
- Pääaegu kõikides OECD riikides on **kaitsealuse maa pindala** kasvanud, moodustades umbes 11% kogupindalast. Need alad ei esinda aga kõikidel juhtudel riiklikku **bioloogilist mitmekesisust** ja ei ole ka piisavalt ühendatud. Oht bioloogilisele mitmekesisusele kasvab, eriti seoses muutuva maakasutusega ja infrastruktuuri arendamisega. Paljud looduslikud ökosüsteemid on degradeerunud ning arvukad OECD riikide **looma- ja taimeliigid** on ohus. Ohutase on eriti kõrge suure rahvastikutihedusega riikides.
- **Metsaalad** on jäänud suhteliselt stabiilseks, moodustades umbes 30% OECD maa-alast. Enamikus OECD riikides on metsaressursside kasutus kvantitatiivsest vaatenurgast jätkusuutlik. Siiski esineb riikides olulisi erinevusi ja paljude metsade puhul on degradatsiooni või fragmentatsiooni oht või oht, et metsad kujundatakse ümber muudeks maatüüpideks. Taastuvenergia eesmärkide saavutamisest tulenev suurenenud nõudlus puidu järgi mängib üha olulisemat rolli metsade majanduslikus ekspluaterimises.
- **Olmejäätmete** tootmise tase OECD alal kasvas 1990ndatel 19%, kuid aeglustus siis 2000ndate alguses. Praegu toodab üks OECD alal elav inimene keskmiselt 530 kg jäätmeid aastas, mis on 30 kg rohkem kui 1990. aastal, kuid 30 kg vähem kui 2000. aastal. Tänu ringlussevõtule suunatakse OECD riikides üha suurem hulk jäätmeid prügilatest ja põletusjaamadest ümber ja tagasi majandusse. Sellele vaatamata on paljudes OECD riikides prügilad endiselt peamine jäätmekäitlusmeetod.

© OECD

Käesolev kokkuvõte ei ole OECD ametlik tõlge.

Käesoleva kokkuvõtte kasutamine on lubatud OECD autoriõiguse ja originaalse väljaande pealkirja mainimisel.

Erinevates keeltes kokkuvõtted on väljavõtted OECD esialgselt inglise- ja prantsuskeelsest väljaandest.

Need väljaanded on saadaval OECD internetipoest aadressil www.oecd.org/bookshop

Täiendavate andmete saamiseks pöörduge OECD Õiguste ja tõlgete üksuse poole avalike suhete direktoraadis aadressil

rights@oecd.org või faksinumbril: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

õiguste ja tõlgete üksus: www.oecd.org/rights

Lugege inglisekeelset täisversiooni OECD iLibrary's!!

© OECD (2013), *Environment at a Glance 2013: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264185715-en